

การพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
Development of Ability in Writing Lesson Plan by Using Reflection after Micro
Teaching of Students in Bachelor of Education Degree

เอกชัย ไวยโสภี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ake_edu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 98 คน ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ การประถมศึกษา ปฐมวัยศึกษา และพลศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต เพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ภายหลังการใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอน โดยมีนักศึกษายกอย่างน้อยร้อยละ 75 สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องในทุกองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนว่าการพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุศาสตร์หลังการสะท้อนความคิดหลังทดลองสอนจะช่วยให้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนานักศึกษาครู

คำสำคัญ: นักศึกษาครู, การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้, การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอน

Abstract

This research aims to study the ability of the student teachers in writing lesson plan by using reflection after micro-teaching. The tool in this research is the evaluation of quality of the lesson plan. It was developed based on the performance of student teachers. The statistics used in the data analysis are mean and percentage. The sample of this research is 98 student teachers in the bachelor program in science, primary education, and early childhood education of Nakhon Pathom Rajabhat University.

The results showed that 75% of student teachers have ability in writing all components of the lesson plan after using this reflection approach.

Keywords: student teachers, lesson plan, teacher's reflection after micro teaching

1. บทนำ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาก็ควรยึดตามแนวทางดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะสถาบันผลิตครูที่มีหน้าที่โดยตรงในการผลิตบุคลากรที่ออกไปปฏิบัติการสอนให้ได้ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจุดเน้นของการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากที่เน้นการจดจำข้อมูล ทักษะพื้นฐานเป็นการพัฒนาให้นักศึกษาได้มีความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐาน

ที่เพียงพอในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในบริบทจริงที่นักศึกษาครุศาสตร์ต้องเผชิญ ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นักศึกษาครุศาสตร์จะต้องได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจากการฝึกฝนตนเองที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและมีทักษะที่เหมาะสมในการเป็นครู (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตันและผดุงชาติ สุวรรณวงศ์, 2542)

ดังนั้นหากต้องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นเราต้องเริ่มจากกระบวนการผลิตครู ดังเช่นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 7 มาตรา 52 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมกระบวนการพัฒนา ซึ่งกำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง แม้ว่าจะมีนโยบายอย่างชัดเจนก็ตามแต่ในปัจจุบัน ในประเทศไทยยังพบกับปัญหาในกระบวนการผลิต เช่น สถาบันผลิตครูได้ไม่ตรงตามความต้องการของสังคม ปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาวิชาเฉพาะ เนื่องจากสถาบันต่าง ๆ มักผลิตครูในสาขาที่ตนเองถนัดเท่านั้น และครูสอนไม่ตรงตามวุฒิของตนเอง (สำนักเลขาธิการคุรุสภา, 2551) อีกทั้งครูที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีภาระงานอื่น ๆ มาก (บริบูรณ์สุข บัญชรเทวกุล, 2549) จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้ประกอบวิชาชีพครู ครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะสอนอย่างไร จะทำวิธีการใดบ้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และวางแผนการจัดการเรียนรู้หรือการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้นั้นเอง (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2555) ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบว่าในการจัดการเรียนการสอนมีรายละเอียดอย่างไรบ้างและเป็นแนวทางในการเตรียมตัวการสอนของครูเอง ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้จึงควรจะต้องมีการเขียนอย่างมีคุณภาพมากที่สุด

สถาบันผลิตครูจึงมีการกำหนดรายวิชาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีชื่อเรียนในรายวิชาดังกล่าวแตกต่างกันออกไป เช่น รายวิชาวิธีสอนทั่วไป รายวิชาการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาหลักการสอน รายวิชาการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ในรายวิชาดังกล่าวนักศึกษาจะต้องฝึกหัดเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับชาติ ตลอดจนใช้เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในปัจจุบันยังพบว่านักศึกษาครุไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการกำหนดตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและเขียนแผนไม่ประสบความสำเร็จ (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2555) จึงได้มีการพัฒนาวิธีการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครุด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสร้างคู่มือในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การฝึกอบรมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (สุมาลี เชื้อชัย, 2551) แต่ก็ยังพบปัญหาในเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบ อีกทั้งยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง

ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาครุต้องเข้าใจและรู้แนวทางการสอนของตนเองที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในการสอน มีการเตรียมการสอนก่อนสอนจริงเพื่อมองเห็นเป้าหมายและวิธีการที่ตนเองจะใช้สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) การให้นักศึกษาครุออกแบบการสอนและทดลองสอนก่อนจะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาครุเข้าใจบทบาทสามารถเรียบเรียงประเด็นต่าง ๆ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง (สุมาลี เชื้อชัย, 2551) อีกทั้งการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติด้วยตนเองจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ข้อดีและข้อด้อยของตนเองในการปฏิบัติการสอน จึงเป็นแนวทางที่ดีในการส่งเสริมความสามารถในการสอนของนักศึกษาครุในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้หลังจากการทดลองสอนและสะท้อนความคิดในการปฏิบัติการสอนของตนเอง การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต

3. นิยามศัพท์

3.1 การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอน หมายถึง การอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดลองสอนของตนเองในเรื่องของการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนและการสรุปบทเรียน เพื่อใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษา ซึ่งเกิดจากการสะท้อนความคิดของตนเองภายหลังที่ได้ทดลองสอนแล้ว ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานและตัวชี้วัด สำคัญสำคัญ ชิ้นงาน/ภาระงาน กิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความรู้ และการวัดและประเมินผล

3.3 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงความเข้าใจในการเรียนรู้ของตนเองหลังการทดลองสอน ประเมินโดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

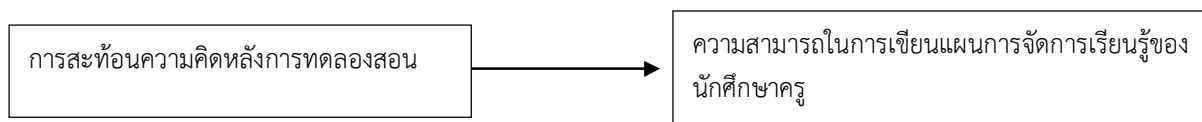
4.1 ได้แนวทางการพัฒนานักศึกษาครูให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

4.2 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำผลการวิจัยไปใช้ในการขยายผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

4.3 นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างความรู้สำหรับครู อาจารย์ในสถาบันผลิตครูเพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้

5. กรอบแนวความคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการสะท้อนความคิดของ Bell and Gilbert (1999) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

6. วรณกรรม/แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

การสะท้อนคิด (Reflection) หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน (Reflective Thinking) พินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตนเอง (Reflective Practice) ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Johns, 2000)

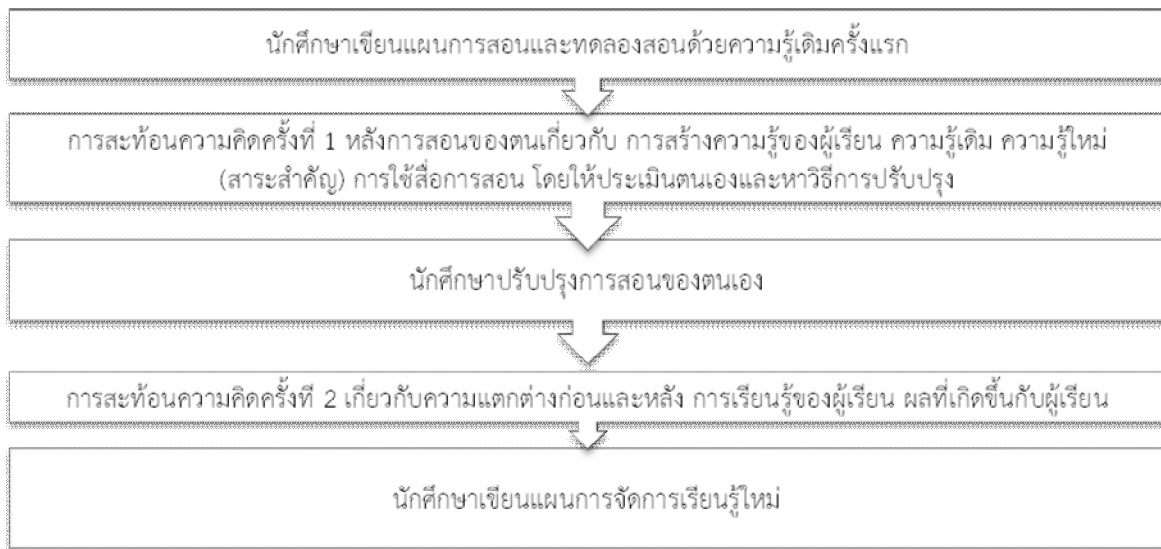
โดยหัวใจของการสะท้อนคิดอยู่ที่ประสบการณ์ของบุคคลที่มีสิ่งเร้าให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดต่อประสบการณ์นั้น สิ่งเร้าดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้แปลกหรือสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจ ไปถึงความรู้สึกทางบวก และสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการสะท้อนคิดจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเชื่อมโยงความรู้สึกไปสู่ประสบการณ์ และพยายามที่จะอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบ หาเหตุผล พร้อมทั้งมีการประเมินการกระทำของตนเอง ดังนั้น การสะท้อนจึงเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์หนึ่งไปสู่อีกประสบการณ์หนึ่งต่อไป (Wong. et al, 1995)

การสะท้อนคิด มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดและตัดสินใจที่จะเชื่อหรือกระทำใด ๆ บนพื้นฐานของการสะท้อนคิดอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การฝึกสะท้อนคิดจึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การพัฒนามนุษย์ ซึ่งต้องปฏิบัติการสอนโดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการสะท้อนคิดจากการปฏิบัติ (reflective practice or reflection on practice) จึงมีความสำคัญต่อการคิดตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องโดยจะช่วยให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งช่วยให้เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติการสอนของตนเองได้ดีขึ้น การนำวิธีการสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์

การพัฒนาศึกษาคูครั้งนี้ได้เน้นการสะท้อนความคิดในทุกขั้นตอนของการอบรมตั้งแต่กิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การสรุป โดยมีการสะท้อนความคิดตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่บรรยายสิ่งที่ตนเองรู้และรับรู้ กิจกรรมตรวจสอบความรู้เดิม การแลกเปลี่ยนสิ่งที่รู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองสู่การแลกเปลี่ยนกับคนอื่น และการประเมินความเข้าใจของตนเองว่าเข้าใจถูกหรือผิดควรจะปรับปรุงแก้ไขในทิศทางใด สุดท้ายนักศึกษาต้องสะท้อนความคิดของตนเองสู่การปฏิบัติการสอนจริงและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่สมบูรณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอน

7. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ตามสาขาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยศึกษา การประถมศึกษา พลศึกษา ภาษาไทย ห้องละ 1 หมู่เรียน ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 รวมทั้งสิ้น นักศึกษาคูจำนวน 98 คน

การดำเนินการวิจัย

ใช้การสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนซึ่งมีขั้นตอนตามภาพที่ 1 คือ

- ก่อนการทดลองสอนให้นักศึกษา เขียนแผนการสอนด้วยความรู้เดิม
- นักศึกษาทดลองสอนตามแผนที่เขียน หลังการทดลองสอนให้นักศึกษาสะท้อนความคิดเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการสอน
- นักศึกษาปรับปรุงการสอนของตนเอง
- หลังการทดลองสอนครั้งที่ 2 ให้นักศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
- นักศึกษานำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเก็บข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนได้มีการบันทึกภาพการสอน โดยทำการเก็บข้อมูลทุกคาบที่มีการเรียนการสอนและดำเนินการถอดเทปสัมภาษณ์หลังการสะท้อนความคิดทันทีเมื่อสิ้นสุดคาบสอนนั้น โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนทั้งสิ้น 15 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคู โดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของค่า IOC ผลการวิเคราะห์ค่า IOC เท่ากับ 0.67

8. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนของผู้วิจัยและการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยผู้วิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอน

ข้อที่	รายการประเมิน	จำนวนนักศึกษาที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้		ร้อยละของนักศึกษาที่ปฏิบัติได้หลังการสะท้อนความคิด
		ก่อนสะท้อนความคิด	หลังสะท้อนความคิด	
1	หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน	5	80	81.6
2	การให้น้ำหนักเวลาการสอนในแต่ละหัวข้อในหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	83	81.3
3	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	7	85	83.3
4	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน	9	90	88.2
5	การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง	6	91	89.2
6	มีตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	11	85	83.3
7	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติ	9	89	87.2
8	สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาและตัวชี้วัดชั้น	14	82	80.4
9	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการจัดการเรียนรู้หรืออาจแบ่งเป็นขั้นตอนตามความเหมาะสม	8	83	81.3
10	กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และระดับชั้นของนักเรียน	15	83	81.3
11	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง สามารถพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการและเจตคติ	8	85	83.3
12	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน	8	85	83.3
13	กิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	7	80	78.4
14	กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	11	92	90.2
15	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดวัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	13	87	85.3
16	นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง	8	85	83.3
17	แผนการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานอย่างเหมาะสม	3	83	81.3
18	นักเรียนทำชิ้นงานที่ได้ใช้ความรู้ ความคิดมากกว่าการทำตามที่ครูกำหนดหรือการทำแบบฝึกหัดทั่วไป	3	83	81.3
19	มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด	5	87	85.3
20	นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล	1	78	76.4
21	มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้จริงได้	6	80	81.6

จากตารางที่ 1 โดยรวมแล้วนักศึกษาวิชาชีพครูสามารถพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ในทุกองค์ประกอบของการประเมิน หลังการสะท้อนความคิดมีจำนวนนักศึกษาที่ปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบต่าง ๆ ได้สูงขึ้นมากโดยเฉพาะ เรื่องของแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ที่ปฏิบัติได้ตั้งแต่ร้อยละ 90 แตกต่างจากก่อนการสะท้อนความคิดมาก และ

มีการปฏิบัติได้เกินร้อยละ 75 ในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน มีตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ การให้นำหนักเวลาการสอนในแต่ละหัวข้อในหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติ สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาและตัวชี้วัดชั้น กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการจัดการเรียนรู้หรืออาจแบ่งเป็นขั้นตอนตามความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และระดับชั้นของนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง สามารถพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการและเจตคติ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดวัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง แผนการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานอย่างเหมาะสม นักเรียนทำชิ้นงานที่ได้ใช้ความรู้ ความคิดมากกว่าการทำตามที่ครูกำหนดหรือการทำแบบฝึกหัดทั่วไป มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานอย่างเหมาะสม นักเรียนทำชิ้นงานที่ได้ใช้ความรู้ ความคิดมากกว่าการทำตามที่ครูกำหนดหรือการทำแบบฝึกหัดทั่วไป มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์และนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล สามารถปฏิบัติ ได้เกินร้อยละ 75 ของนักศึกษาทั้งหมดอีกด้วย

9. บทสรุป

การพัฒนาการศึกษาครูในการเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้หลังการสะท้อนความคิด ที่นำมาใช้กับนักศึกษาครูในการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น มีประสิทธิภาพสูงในการดำเนินการ โดยการสะท้อนความคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนา เพราะผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางที่สร้างขึ้นส่งผลให้นักศึกษาครูสามารถเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้และทดลองสอนได้ด้วยตนเองดีขึ้น เมื่อนักศึกษาครูพัฒนาการเรียนรู้สำเร็จได้มีการประเมินผลผลจากแนวทางการพัฒนาโดยวัดจากเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูหลังจากจบการสะท้อนความคิดตามขั้นตอนต่าง ๆ จากผลการประเมินความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้หลังการสะท้อนความคิด มีนักศึกษาครูปฏิบัติได้ตามองค์ประกอบของการประเมิน มากกว่าร้อยละ 75 แสดงให้เห็นว่าหลังการฝึกอบรมแล้ว ครูมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

ประสิทธิภาพของการสะท้อนความคิดของนักศึกษาครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ข้างต้นเป็นในทิศทางเดียวกันทั้งด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรม และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนสามารถช่วยนักศึกษาครูในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้

10. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการใช้แนวทางการสะท้อนความคิดข้างต้นเป็นในทิศทางเดียวกันทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และทักษะการสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนช่วยพัฒนาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพครูของ Horsley et al. (2009) และ หลักการพื้นฐานในการพัฒนาวิชาชีพครูของ Bell and Gilbert (1999) ที่เน้นการเน้นการสะท้อนความคิดของครู (Reflection) ในการกระตุ้นให้ค้นหาวิธีการสอนที่เหมาะสมของแต่ละคน และการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) ในการพัฒนา

โดยแนวทางที่นำมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาครูนั้นเป็นวิธีการสะท้อนความคิดของครูผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการสะท้อนความคิดหลังการทดลองสอนจะช่วยให้นักศึกษาครูประสบความสำเร็จในการสอนมากขึ้นและนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพราะการสะท้อนความคิดช่วยให้รู้ข้อผิดพลาดและเกิดการปรับปรุงให้ดีขึ้นซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้คือครูต้องรู้จักบพร่องของตนเองและแก้ไข ถ้าไม่รับรู้ข้อบกพร่องก็จะไม่สามารถพัฒนางานตนเองได้ (Ingersoll, 2008)

ขั้นตอนตามแนวทางนี้มีหลักการสำคัญคือการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติของนักศึกษาครูเองซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากรูปแบบการพัฒนาอื่นที่เน้นการทำตามผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนที่ออกมาแต่ไม่มีการนำไปใช้จริง (จิตติพร ทรศศนิยากร, 2552) ไม่มีการประเมินการทดลองสอนหลังจากออกแบบว่ามีปัญหาอย่างไร จะแก้ไขอย่างไร ซึ่งสิ่งที่ต้องทำและสำคัญ

มากคือสะท้อนความคิดและการทดลองใช้ (Horsley, *et al* 2009) เพราะนักศึกษายังเกิดปัญหาในช่วง 1-3 ครั้งแรกในการออกแบบกิจกรรมและการทดลองสอนไม่เป็นไปตามแนวคิดการสร้างความรู้ ดังนั้นจึงต้องฝึกฝนตามรูปแบบการสะท้อนความคิดนี้ให้มากขึ้นจะช่วยพัฒนานักศึกษาคูให้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงต่อไป

11. ข้อเสนอแนะ

1. การนำวิธีการการสะท้อนความคิดนี้ไปใช้ต้องมีการดำเนินการให้ครบทั้ง 5 ขั้นตอนโดยเน้นการปฏิบัติและให้นักศึกษารสร้างความรู้ในแต่ละขั้นตอน ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เสนอแนะให้ครูสะท้อนความคิดตามขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง
2. รูปแบบการสะท้อนความคิดที่สร้างขึ้นต้องเน้นการสะท้อนความคิดจากตัวครูเป็นสำคัญและรวบรวมในการปรับปรุงพัฒนาด้วยตนเองและควรทำมากกว่า 3 ครั้งจะช่วยให้เข้าใจได้ดีและประสบความสำเร็จสูง
3. การนำรูปแบบการพัฒนาครูไปใช้ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

12. เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูริย์ สีนลาร์รัตน์ และ ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์. (2542). **ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของโลกในทศวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: ทีพีพรินส์.
- บริบูรณ์สุข บัญชรเทวกุล. (2549). สภาพการจัดการและความคิดเห็นต่อการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูด้านงานประจำชั้นของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์**; (2) 21: 45-56.
- จิตติพร ทรรคนิยกร. (2552). การศึกษาระบบการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสหศาสตร์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุมาลี เชื้อชัย. (2551). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมการเรียนรู้โดยการสังเกตผ่านเครือข่ายสำหรับนิสิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). **การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2555). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**: 9 (2) :115-127.
- Bell, B. and Gilbert, J. (1999). **Teacher Development**. London: Falmer Press.
- Haney J. J. and McArthur, J. (2002). **Four case studies of prospective science teachers' beliefs concerning constructivist teaching practices**. Associate of Science Education.
- Horsley, S. L., Stiles K. E. , Susan M., Nancy L. and Hewson P. W. (2009). **Designing Professional Development for Teachers of Science and Mathematics**. 3 rd. Edition. Melbourne: Corwin press.
- Johns, C. (2000). **Becoming a Reflective Practitioner**. Blackwell Science, Oxford.
- Ingersoll, R. M.. (2008). A Comparative Study of Teacher Preparation and Qualifications in Six Nations. **CPRE Research Reports**. (6):47-58.
- Wong K. K., D. Chung L. and Yan L. (1995). Assessing the level of student reflection from reflective journals. **Journal of Advanced Nursing**: 22: 48-57.